7-a JARO, N-o 318

LEIPZIG, 6. / 11. 1930

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA
KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

APERAS SEMAJNE | REDAKTEJO: 14, avenue de Corbéra, Paris 12e. — GVIDANTO: E. Lanti. — SIDEJO DE PLENUM-KOMITATO DE SAT: 23, rue Boyer, Paris 20e. — ADMINISTREJO: R. Lerhner, Kolmstrasse 1, Leipzig O 27 (Germanio). | APERAS SEMAJNE

MIAJ MONDMILITAJ REMEMOROJ

Je la 11. novembro pasis 12 jaroj depost la batalhalto, kiu signis la finon de pli ol 4 jarojn daŭrinta militego, en kiu la pli granda parto de l' popoloj aktive partoprenis je la unua aŭ la alia flanko. Pasis dekduo da jaroj, sed — la homoj, evidente, ne lernis multon k ŝajnas esti pretaj denove ekmiliti por la interesoj de siaj respektivaj patrioj, kiam ĉi tiuj estas "en dangero". Neniam do ni povas sufiĉe kontraŭbatali la naciismon, la ĉe-bazan ideologion, kiu ebligas al regantoj konduki al buĉejo la popol-amasojn. En n-o 304 de 31. julio ĉi-jare aperis propono, ke SAT kompilu k eldonu "kolektivan verkon (kontraŭmilitan), je kiu la tuta SAT-anaro kunlaboru". Tiu verko devus esti kvazaŭ bilanco k juĝo de l' SAT-anoj pri la milito. La nuna datreveno estas konvena okazo por ĉi sube presigi kiel modelon de tia kunlaboraĵo la memorojn de K-do D. L., kiuj montras en plena lumo absurdon k terurojn de l' "glorplena" epoko. *Red.*

I.

Kiam la mondmilito eksplodis, mi estis 10-jaraĝa. Kiel scivolema bubo mi estis ĉie; preskaŭ ĉiutage mi marŝadis kun samaĝuloj al stacidomo tri kilometrojn for de la urbo, kie mi povis vidi la travetur-antajn vagonarojn plenplenajn je soldatoj, ornamitajn per verdaĵoj k diversaj surskriboj kontraŭ la rusoj, angloj, francoj k memlaŭdoj. Ĉiun vagonaron la loĝantaro salutis per hura-krioj k. s., la mienoj de aŭstraj k germanaj soldatoj estis gajaj, certaj je la venko. Ili aspektis kiel edziĝfestantaro.

Komence la soldatoj ricevis tre bonan nutraĵon, ankaŭ la ĉevaloj ĝuis bonstaton; mi vidis, kiel oni ilin nutris per sukero. Sed post kelkaj semajnoj ĉio aliiĝis. La granda malvenko de la aŭstro-hungara armeo ĉe Kraŝnik (Lublina distrikto de Polio) devigis ilin sin retiri. Ĉiutage mi vidis dekojn da vagonaroj reveturantaj el la batalkampo kun grave vunditaj soldatoj.

La mienoj de l' militistoj fariĝis malgajaj, ĉar ili jam "flaris la pulvon". En la preĝejoj (katolikaj k judaj) la pastroj predikis por la imperiestro k patrio. En la hebreaj preĝlibroj estis speciala preĝo por la imperiestro Francisko Jozefo la I, poste Karlo la I k iliaj familioj. Unufoje estante en la preĝdomo mi ekvidis tra la fenestroj, kiel la ĝendarmoj ĉirkaŭis ĝin k neniun ellasis. Poste kelke da ili venis internen k ordonis al ĉiuj tie troviĝantaj judoj, egale ĉu junuloj ĉu maljunuloj eliri, k forkondukis ilin al devig-laboro ĉe enterigo de mortigitaj ĉevaloj, fosado de kaŝejoj ktp. La magistrato siaflanke devigis ĉiujn virojn dejori nokte ĉe pontoj k telefonoj po 4 horoj. La kamparanojn, kiuj posedis veturilojn kun ĉevaloj, oni devigis al militservo ĉe nutraĵliverado al la militfronto. Post kvin aŭ ses semajnoj la rusoj okupis la landon (Galicio) ĝis la urbo Tarnovo. Multaj forkurintoj, mizeraj k malsataj, tramigris nian urbon Roperiec okcidenten al Praha, Vieno, Hungario k. m. a. lokoj. Kelkajn malfeliĉajn familiojn mia patrino gastigis. Mi miregis, kial tiuj infanoj tiel avide enbuŝigas, ne sciante, ke ili preskaŭ tri tagojn nenion manĝis. Kiam la rusoj venis al nia urbo, ili komencis rabi k ŝteli (sub "rusoj" mi komprenas ĉiujn naciojn, kiuj konsistigis la iaman rusan armeon). Mi vidis, kiel rajdanta kozako disŝutis sur la vojo sukeraĵojn, kiujn la infanoj kolektis (mi ankaŭ!). Post rabado ili bruligis la domojn; tiel forbrulis du stratoj. La plej kruelaj estis la kozakoj, kiuj perfortis knabinojn k junajn virinojn surstrate. Venante al loĝejoj ili demandis pri knabinoj k, ne kredante, ke tiaj forestas, ili traserĉis la loĝejon k formanĝis ĉiajn trovitajn manĝaĵojn.

Miaj gepatroj multe timis, ĉar ili devis kaŝadi miajn du fratinojn 16-ĝis 18-jarajn. Dum la juda Novjarfesto la kozakoj venis al preĝ-ĉambro de virinoj (ĉe la judoj, virinoj preĝas aparte) k komencis perforti. La krioj k ĝemploroj de sendefendaj virinoj estis teruraj, multaj el ili saltis tra la fenestro k grave vundiĝis. La viktimoj de bestaj soldataĉoj ekmalsanis. La patroj, edzoj k fratoj neniel povis helpi, ĉar ĉe la pordo de l' viroj staris du kozakoj kun pafiloj pretaj tuj pafi, se iu ekmoviĝus. Post kelkaj

tagoj la rusoj devis forkuri, ĉar la aŭstroj-hungaroj faris ofensivon kontraŭ ili. La loĝantaro salutis la enmarŝantajn aŭstriajn regimentojn kiel savantojn. Sed ne ĉiuj rusoj estis kruelaj, estis inter ili ankaŭ tre bonaj k kleraj homoj.

Al ni venadis rusa soldato eble 40-jara; li trinkis ĉe ni teon k rakontis, ke li havas hejme mastrumon k lasis edzinon kun naŭ infanoj, k tial li preferus ne militi. Li avertis mian patron, ke li ekstaru nokte, kiam li demandos "kiu?" k respondu per la nomo, ĉar li havis ordonon tuj pafi, se iu ne respondus al lia demando. Je la kvara horo matene ni ekaŭdis kelkajn pafojn... En la sama nokto tiu ruso havis dejoron ĉe nia domo. Miaj gepatroj eliris k ekvidis aŭstrian patrolon, t. n. "bosnioj", similaj en kruelo al kozakoj. Nia konata ruso forkuris eble cent paŝojn mort-vundita k falis teren, mortigita. Tie li kuŝis ĝis tagmezo, poste la tieaj bubaĉoj prenis lin k jetis en la marĉon apud la ĉefvojo, kiu lin tute kovris. Kiam la aŭstraj regimentoj, ĉefe "bosnioj", tramarŝis, la bubaĉoj montris al ili la ruson sub la marĉo. Tiam preskaŭ ĉiu soldato trapikis lian ventron per bajoneto.

Vidinte tion, mi komencis febri, sed mi volis vidi ankoraŭ aliajn mortigitajn rusojn, ĉar ĝis tiam mi ne vidis mortinton. Sur herbejo kuŝis ĉ. 50-jara kozako, serĝento. Oni lin traserĉis k trovis ĉe li diversajn monbiletojn k horloĝojn. Iu knabo trovis en lia boto broson, per kiu li komencis brosi la barbon de la kozako. Ĉiuj rigardantoj ridis pro tio, sed mi jam ne povis elteni, mi eksentis grandan kapdoloron k mi apenaŭ povis reveni hejmen, kie oni min devis senvestigi k enlitigi, ĉar mi estis senkonscia. Post dutaga febro, kiam mi malfermis la okulojn, mi ekvidis kuŝantaj ĉe mi du germanajn soldatojn, k apud la lito sur la planko kuŝis aliaj. Tre lacaj, ili dormis malmole. Tiel finiĝis la unua rusa invado.

II.

La milito daŭris, sed jam malproksime de ni. Do ni malrapide komencis forgesi pri ĝia ekzisto. Tamen post monato la aŭstrianoj denove komencis retiriĝi. Ni jam bone komprenis la signifon de tia remarŝado. Miaj gepatroj intencis forveturi kune kun multaj aliaj, sed mia patro bedaŭris disiĝi de sia libraro, tial li atendis, ĝis li ĝin bone kaŝos, k kiam ni fine estis jam pretaj al forveturo, survoje, venis denove la kozakoj k devigis nin reiri en la urbon. La urbeto aspektis kvazaŭ senviva; preskaŭ ĉiuj urbanoj forveturis, la magazenoj estis fermitaj. Baldaŭ ni eksentis mankon de nutrajo, nenion oni povis ricevi, ĉar la kamparanoj timante rabadon, survoje, ne alveturis la urbon. Ne havante ion por manĝi, ni devis almozpeti iom da terpomoj ĉe najbaroj: la mono malmulte valoris, ĉar oni nenion povis aĉeti por ĝi. Iom da sur la planko dissŝutita faruno ni kolektis el sub ĉevaloj, k tion ni manĝis en festotago.

Post tri semajnoj de tia vivaĉo iom ŝanĝiĝis la situacio. Alveturis rusaj komercistoj (pli vere rabistoj, ĉar vestitaj k armitaj kiel soldatoj, ili ankaŭ rabis ĉe okazo, kia la milito ja ĉefe estis por ili). Ili vendis ĉiaspecajn varojn vivbezonajn je duoblaj prezoj. Venis ankaŭ militestro, kiu administris la urbon. Oni aranĝis hospitalojn por resaniĝantoj, kiuj fariĝis nestoj de diboĉo. Nia najbaro, malriĉa taglaboristo, havis tre belan, 20-jaran filinon. Ŝi serĉis postenon kiel servistino por povi vivi kun sia maljuna patro. Unu fihomo, por ŝin allogi, rakontis al ŝi, ke oni bezonas en la hospitalo kuiristinon bone pagotan. Ŝi tuj tien iris, sed jam ne povis eliri... Komenciĝis ĉe oficiroj k finiĝis ĉe soldatoj. Je la dua tago ŝi ŝveligite mortis, k la malfeliĉa patro veturigiş ŝin mem al la tombejo. Pro supre priskribitaj kialoj kreskis la senmoraleco. Okazis, ke 10—12-jaraj knaboj imitis la soldatojn kun samaĝaj knabinoj.

La milito daŭris; mi vidis kruelan bajonet-atakon sur montetoj ĉirkaŭantaj nian urbon, dum kiu multaj soldatoj ambaŭflanke mortfalis. Unufoje, post granda atako, estis tiom da vunditaj soldatoj, ke ili dum tuta tago marŝadis el la batalkampo, k tiujn, kiuj ne povis iri, oni veturigis sur veturiloj. Mi staris ĉe kanonpafado, dum mia malpli aĝa frato kriegis hejme pro timo k kaŝis sin en la kelo. Havante nek alumetojn, nek kandelojn, mi kun mia kamarado ŝteliris al la rusa tendaro, kiu staris sur herbejo, k alportis ĉi tiujn objektojn, ankaŭ panon k sukeron. La gardostaranta soldato nin ne rimarkis, tial ni ripetis brave la "ekskurson".

Mian patron volis kozako trapiki, sed mia patrino tion rimarkis k malhelpis. Ĉiam terure timigita, mia patro freneziĝis. Post du semajnoj li resaniĝis, sed restis surda. Nia najbaro, kiu ankaŭ freneziĝis, mortis. Ĉiutage formortis kelkaj homoj; fine mankis enterigantoj. Okazis, ke knaboj renversiĝis kun mortinto en la kavon. Post sep monatoj la rusoj forlasis la urbon, ne forgesante bruligi du pontojn k kelkajn domojn, inter ili ankaŭ nian. Ili forveturigis kiel spionsuspektajn multe da viroj, ankaŭ 60-jaran maljunulon. Dum ripozo ili alligis la malfeliĉulojn al arboj, k dum marŝo ili devis, alligitaj al ĉevaloj de kozakoj, postkuri. Kiam la aŭstrianoj venis, la loĝantaro ilin salutis, sed jam ne tiel varmege, ĉar la homoj post tiaj travivaĵoj fariĝis indiferentaj je ĉio.

Poste revenis la elmigrintoj, kiuj havis nek loĝejon nek laboron. Ili ricevadis subtenon de l' registaro, ĝis ĉio denove aranĝiĝis. Komenciĝis la eldono de kartoj por pano, sukero, petrolo, graso ktp.; kreskis la famaj "vostoj" ĉe bakejoj k. a. magazenoj. La riĉuloj ĉiam havis sufiĉe da faruno, sukero k. a. vivbezonaĵoj, ĉar por multekosta prezo ĉio troviĝis. Suferegis nur malriĉuloj. Pro malbona nutrado k loĝado eksplodis diversaj epidemioj, kiuj forprenis multe da viktimoj. Antaŭ la militfino mi jam devis labori, pri kio mi jam skribis en "S-ulo" (vd. "Tago el mia vivo", n-o 233). D. L. (16 674), Polio.

KION FARI?

Tio, kion ni scias pri la morgaŭa milito, instigas nin proklami tiun nediskuteblan veron: "La rimedoj uzitaj kontraŭ la milito k la soldatemo antaŭ la tutmonda buĉado ne plu sufiĉas dum la nunaj cirkonstancoj. Antaŭ 1914 oni opiniis, ke ŝtato antaŭ ol militi kontraŭ alian devas *proklami* unue la militon kontraŭ ĝi. Ne timante ke oni akuzu nin pri mensogo, oni povas diri, ke la *venonta milito* okazos *sen antaŭa militproklamo*.

Naskiĝis nova armeo: la gasoj eksplodivaj k asfiksiivaj, k tiu nova rimedo ebligos al la ŝtato *unua atakanto firmiĝi sian superregadon preskaŭ nedetrueblan* dum la militado... Efektive, tuj post kiam okazos gravaj diplomataj malakordoj, aviadistoj ŝutos sur la ĉefajn teritoriojn milkilogramojn da eksplodaĵoj, da pestaj k ĥoleraj mikroboj k. a.

Ĉiuj loĝantoj de la landoj militantaj, ĉu soldatoj, ĉu civiluloj: viroj, virinoj, maljunuloj k infanoj *kie ajn* riskos egale la morton; kiaj ajn estas iliaj okupoj, ili estos efektive mobilizitaj pro la militego. Ĉiuj fabrikoj k entreprenoj aŭtomate estos transformitaj en militproduktejojn. La terarmeoj, la maristaro fariĝos duavice gravaj, ĉar la aviadilaro k la ĥemi-

ejoj estos la ĉefaj instrumentoj de la "venonta". Pasis la tempoj de la soldatkvantaj militoj. Nun ne plu necesos disponi multnombrajn armeojn. Sufiĉos kelkaj centoj da aviadistoj, la transformo de l' tinkturproduktaj fabrikoj en gasfabrikojn (oni jam scias, ke tia transformiĝo estas ebla dum 24 horoj), por ke la morto regu la tutan loĝantaron.

Do aserti: "Ni ne militservos!" pli bone: *eĉ rifuzi partopreni* la militon *ne grave malfortiĝos ĝin.* Do necesas agi aliel. Oni devas unue klarigi al la popoloj, tion, kio estos la venonta hekatombo, paroli pri tiu terurega buĉado, kia estos la estonta konflikto. Malamegon kontraŭ la burĝmilito oni devas naski.

Sed oni devas klarigi: la *malamo* kontraŭ la *milito* estas *senutila,* se de nun oni ne laboras laŭ *siaj tutaj povoj* por bari tiun kataklismon. Oni devas komprenigi al la laboristoj, ke por ne esti oferitaj mem al *nepra morto* ili devas rifuzi siajn brakojn al ĉiuj industrioj laborantaj rekte por la milito, ke ili devas organizi praktike en *ĉiuj landoj,* en ĉiuj firmoj la kontrolon super la produktoj por *plejeble* kontraŭi la transformiĝon de la pacindustrio en militindustrion; por sciigi pri la ejo k la gravo de la armiloj.

Estas necese prepari *aktive* k *science* la *revolucian strikegon* por esti kapablaj kontraŭi la projektitajn transformadojn: regi la ekonomian k politikan aparaton k posedi ĉiujn detruajn rimedojn. Necesas respondi al la gravaj diplomataj malakordoj, *solaj antaŭludoj* de la estonta militego, per revolucia striko, transformi la *kapitalistan buĉadon* en *socian revolucion;* tuj proklami la pacon al proletaro de la "malamikaj landoj", labori ĉie por malaperigi la kapitalisman socion sub ĉiuj formoj.

Certe tia afero ne okazos en unu tago. Ni devas antaŭe pensadi pri la aro da malfaciloj venkendaj antaŭ ol komprenigi al la popoloj iliajn devojn. Tial persiste ni devas propagandi la malamon pri la milito, montri, ke la nuna socio portas en si mem la militon, ke neniu, ĉu Ligo de Nacioj, ĉu Paneŭropo povos bari la militon . . . male! ili helpas ĝin.

Ja ne plu estas tempo por la romantikaj agmanieroj, — necesas nun praktika agado kontraŭ la milito . . . la venonta milito. Por nia afero ni neniam estas troaj; tial, laboristoj el ĉiuj tendencoj laboru kontraŭ la militspirito, — por la venonta estu pretaj!

Marseljano (16 292)
laŭ artikolo aperinta en "Le Libertaire".

Pri la enhavo de artikoloj aperantaj en "S-ulo" respondecas la aŭtoroj.

7-a DE NOVEMBRO
1917–1930

Kiel saluto al la batalanta sovetia proletaro okaze de datreveno havu lokon en "S-ulo" ĉi suba poemo de terorlanda K-do, forta esprimo de proleta solidar-sento.

ĈE PROKLAMO DE MILIT'. . .

Ĉe proklamo de milit'
sub la sonoj de fanfar'
kiam iros soldatar'
Sovetion kun subit' —
al arme' aliĝos mi
k armilojn prenos tri:

La unua — bajonet',
dua estos la pistol'
k la tria — verv-parol', —
kiel decas al prolet'
irigata por atak'
kontraŭ sia frat' — kozak'.

Kiam renkontiĝos ni
kun ruĝarmeana ĉen',
la pistolo falos jen,
forte tremos la tempi';
mi ekmutos en admir'
antaŭ ĉiu ruĝa vir'.

Tiam la armil'-parol'
ektondregos sub ĉiel',
timektremos kolonel',
sed admiros min popol'
tien ĉi sendita jen
de l' forĝantoj de katen'.

Tiam flagojn de naci'
piedpremos ni en kot';
super ĉiu nia rot'
purpurflagojn svingos ni,
k post tio turnos nin
al burĝar' — ekstermos ĝin.

Ĉe proklamo de milit'
al arme' aliĝos mi
k armilojn prenos tri:
la unua — bajonet',
dua estos la pistol',
k la tria — verv-parol'.

Ĥrima.

Konsumkooperativa movado en USSR

Kelkajn etapojn havas tiu ĉi movado. Ĝis la imperiisma milito estas la unua ŝtupo. Tiam ekzistis plejparte tielnomataj "ĝeneralcivitanaj" kooperativoj en urboj k iom en vilaĝoj. En tiu tempo de organiza periodo la kooperado certe ne povis ludi tiun rolon, kiun ĝi komencis ludi pli poste.

La dua etapo estis la dummilita. Tiamaj gvidantoj subigis la kooperan movadon al militbezonoj. Ilia devizo estis: "Kooperativanoj, agu en la servo de l' patrio ĝis la venka fino". Ni vidis, ke la kooperado jam estis faktoro, helpanta al registaro plenumi siajn aferojn. Ni vidis, ke kooperativoj estis invitataj ĉe la militindustriaj komitatoj, ke ili distribuu produktojn inter la loĝantaro ktp.

De la Granda Revolucio ni kalkulas la trian etapon de nia movado. Dum civitana milito, kiam ĉio malsufiĉis, kiam mono havis nenian valoron, tiam la kooperado helpis distribui produktojn kiel ŝtata aparato. Post disfrakaso al la blankuloj tre rapide komencis kreski kooperativoj. Sovetoj k kompartio helpas al la kooperado, ĉar, laŭ la vortoj de Lenin "Kooperado estas la vojo al Socialismo". Kun ĉiu jaro malpligrandiĝas privata komerco k ŝtata (privata komerco nun preskaŭ forestas), sed pligrandiĝas la kooperativa. Multaj tre grandaj universal-magazenoj k fabrik-kuirejoj k bakejoj estas konstruitaj, preskaŭ la tuta loĝantaro en USSR, kiu ne manĝas hejme, manĝas en kooperativaj manĝejoj, ĉiuj aĉetas en kooper-vendejoj, vestas sin en koop. vestajejoj, fotografas sin en koop. fotejoj, riparigas horloĝojn en koop. horloĝriparejoj ktp.

Ne malproksima estas la tempo, kiam nur sola kooperado regos sur la ekonomia kampo en Sovetio. Jena tabelo montras la kreskadon de l' koopera movado:

en miloj	j. 1913	j. 1917	j. 1929
Membroj	1 400	11 550	22 600
Akcia kapitalo en rubl.	28 000	162 000	349 000
Spezo en rubl.	250 000	5 845 000	10 985 000
Kvanto da kooperaj societoj	10	35	88

Forlimo.

Menciu nepre esperanton ĉe represigo de artikoloj esp.-devenaj!

POR SAVI LA IMPERION

W. G. Keable, (12668)

En Londono okazis la Imperia Konferenco. Venis tien ĉi delegitaroj el la sinregantaj regnoj: Kanado, Aŭstralio, Novzelando, Novlando, Sud-Afriko k Irlando, k ankaŭ el Hindio, kies "delegitojn" afable elektis la brita registaro, por ke la konferenco estu vere reprezenta. Ili diskutis pri la interrilatoj politikaj, juraj k — plej gravaj — la ekonomiaj. De iliaj decidoj dependas multe la sorto de la Brita Imperio.

Al ĉiu marksisto estis delonge evidente, ke la Imperio disiĝos; k la konferenco trovas malfacilon kaŝi tion. La eksporto de kapitalo el Britio al ĉiuj partoj de la Imperio retroportis profiton, sed ĝi ankaŭ helpis la disvolviĝon de naciaj burĝaroj, kies intereso finfine kontraŭas tiun de l' patrolando. De l' vidpunkto de la britaj kapitalistoj, Kanado, Aŭstralio k la aliaj devas kontentiĝi sin per la produktado de krudaj materialoj, greno k. s. por interŝango kontraŭ la produktoj de britaj fabrikoj. Sed bedaŭrinde la "infanoj de l' patrolando" estas maldankemaj: ili preferas kovi la proprajn kreskantajn industriojn (por kiuj la brita industriisto estas malamiko samkia la usona k la germana) per doganoj k tamen volas, ke Britio estu privata merkato por ilia greno ktp.

Kun ekonomia disiĝo venas la politika. Jen temas ĉefe pri sintenoj al afero de milito: ĉu la infanoj ĉiufoje devas helpi patron? En la afero de 1914 estis dubo: kiel eŭropa milito rilatas al, ekzemple, Aŭstralio, nova lando, kiu ne volas elspezi monon por alies kvereloj? Kaj ĉu Britio povas fidi je helpo en venonta milito kontraŭ Usono, estas tre dubinde. Nu, ĝis nun la sinregantaj regnoj sintenis dube pri agnosko de superregado de l' brita parlamento, k neniu kuraĝis postuli klaran respondon. Nun oni sugestas, ke la nuntempaj oficialaj reprezentantoj de l' brita registaro estu anstataŭigitaj per reĝidoj, kiel per reprezentantaj de l' Brita Reĝo, Georgo la Kvina, Plej Moŝta Moŝto el. Ĉiuj Moŝtoj, ridiga malgrandulo, kiu per si mem ne povus regi kuniklodomon. Per tio, estus aro da sendependaj ŝtatoj sub unu rego, k tiele eble La Imperio daŭrus. Oni esperas kontraŭstari ekonomiajn fortojn per la ĉarmaj personecoj de princoj! Sed estas atentigite, ke eĉ tio prezentus demandon, ĉar ĉiu enloĝanto de la Imperio restus regnano de l' reĝo, k se ĉi tiu deklarus militon, tia deklaro leĝe efikus sur ĉiujn liajn regnanojn.

Ĉe la komenco de l' konferenco, Toms *(Thomas)*, brita ministro, anoncis al la mondo, ke "ni estas feliĉa familio", dum hurais la jurnaloj. La feliĉa familio frue sin montris — ne tiel feliĉa! Benet *(Bennett)*, ĉefdelegito el Kanado, faris proponon, kiun principe subtenis la aliaj infanoj. "Ni amas la patrolandon" li diris, "sed nia politiko estas: Kanado unue! Ni kredas je doganoj por protekti niajn industriojn. Nu, ni proponas interimperian favoron: t. e. se vi konsentos je doganoj por forteni eksterimperiajn produktojn favore al la imperio, ni reciprokos, plialtigante la nuntempajn doganojn kontraŭ eksterimperiaj produktoj favore al vi, *kondiĉe ke la doganoj kontraŭ vi restu sufiĉe altaj por protekti niajn proprajn industriojn.*" Dankon, pro nenio, respondis britaj jurnaloj.

Anstataŭ pledi por doganoj, la brita registaro faris alian proponon. Tie ĉi estas ne facile, enkonduki doganojn, ĉar en la estinto, kiam la brita industrio facile superis ĉiujn aliajn, la burĝaro mem favoris al libera komerco k bone edukis la popolon kontraŭ vivmultekosto, sekvo de doganoj. Tial estas bone, kiam la situacio postulas doganojn, ne *nomi* ilin tiel. Do la brita registaro sugestis jenon: starigi ŝtatajn importfakojn por aĉeti grenon amase k devigi, ke ĉiu pano enhavu iomajn proporciojn da greno el Britio k la Imperio. Sed, komprenēble, se ne ekzistos laŭvola aĉetrajto, la prezoj altiĝos. Donu al hundo alian nomon: ĝi ankoraŭ mordos . . .

DU URĜAJ TASKOJ:

!

1. HELPI al sovetiaj K-doj konservi sian kontakton kun nia Asocio, per abonpago de "S-ulo" por ili al la Administracio;

2. VARBI en grupoj, rondoj, inter prol. esperantistoj, n o v a j n a b o n a n t o j n por ebligi eldoni 12-paĝe nian gazeton!

Ĉiu agu laŭ sia povo k forto. Pripensu, ke la abonantnombro difinas la potencon de "S-ulo", la influon de la parolilo de SAT!

Memoro je la 15-a de julio en Vieno

(Daŭrigo. Vidu n-ojn 312, 313, 315, 316, 317)

La policanoj uzis tre ofte artifikan, kriman sistemon, por nepre enkaptiligi, pelĉasi la homojn k murdi k kripligi kiel eble plej multajn inter ili. Ili ofte lokis tiom fie la policajn svarmojn, ke unu aro da policanoj pafis en la homojn dorsen. Tiuj forkuris k nun ricevis pafojn de la flankoj k iom pli fronte ankoraŭ policanoj pafis de antaŭe, do estis vera pelĉaso kiel ĉe bestoj.

Vera homkaptilo estis ankaŭ la regiono ĉe l' operejo. Tie la homoj maltrankvile promenadis. Ankaŭ tie la policanoj aranĝis la plej abomenan, tute malvarmsange antaŭe pripensitan, murdistan embuskon.

Por tute bone reliefigi tiun krimegon, mi devas skizi iomete la lokon. — La Ringstrato ronde ĉirkaŭas la plej malnovan parton de Vieno, la unuan distrikton aŭ tielnomatan "internan urbon". Sur la loko de Ringstrato estis en antaŭaj tempoj fortikajoj, kiuj ĉirkaŭis la internan urbon. Nun ĉiu parto de Ringstrato formas belajn, larĝajn aleojn, kun belegaj palacoj, muzeoj k parkoj. La parto de Ringstrato, kie okazis la priskribota murdado, etendiĝas unuflanke de la Gete *(Goethe)*-monumento ĝis la operejo. La kontraŭa flanko komenciĝas tie, kie troviĝas eleganta burĝa kafejo, nomata "Kaisergarten" (laŭvorte tradukita: "imperiestra ĝardeno"); iom pli antaŭe, rekte kontraŭ la menciita Gete-monumento, estas la monumento de la klasika verkisto Ŝiler *(Schiller)*, kiu staras en malgranda publika ĝardeno. Ĉe la fino de l' aleo kontraŭ la operejo troviĝas alia granda burĝa kafejo, nomata "Heinrichshof" *(Hajnrihshof)*. La tuta alelongo ambaŭflanke de unu ekstremo al la alia estas tre mallonga k povas tute oportune esti trapaŝita per malrapida irado en la daŭro de tri minutoj. Antaŭ la operejo deflankiĝe de Ringstrato estas la plej frekventata strato de Vieno, la tielnomata *Kerntner*strato, la promenejo de la riĉa k montriĝema burĝaro. Kerntnerstrato deflankiĝas de Ringstrato je la angulo de operejo ĝis la placo de la katedralo de Sankta Stefano k trans tiu placo daŭrigo estas la Rotenturmstrato ĝis alia parto de Ringstrato. Kontraŭ la operejo, tie, kie estas la jam menciita kafejo "Heinrichshof", estas ambaŭflanke de Kerntnerstrato (kiu etendiĝas mallongan pecon trans Ringstrato), komenciĝ- k finpunktoj de multaj tramvojlinioj; k fine de tiu parto de la strato disetendiĝas k dis-radias ĉiudirekten stratoj en la aliajn distriktojn de Vieno. Do Kerntnerstrato kun la operejo k kun la du anguloj de la parto de Kerntnerstrato kontraŭ la operejo, estas la tielnomata opereja kruciĝo, la vera centro de Vieno k samtempe la centro de la plej densa trafiko. De la komenciĝo de Rotenturmstrato ĝis la operejo iradas senĉese tage k nokte amasoj da homoj, precipe dumtage tiuj, kiuj iras hejmen el aliaj distriktoj de la laborejoj aŭ plenumas komisiojn.

Kion faris nun la polica murdistaro? Ĝi kaŝis sin en iu loko de la du priskribitaj aleflankoj. Kiel en ĉiuj

ajn trajtojn de l' milito, tamen la efiko de iliaj libroj estas ofte tute kontraŭa al ilia intenco. Strange estas, ke ne ekzistas teatraĵo de germana aŭtoro el la medio de l' milito. Francaj k anglaj verkoj estis ludataj sur germanaj scenejoj k havis grandan sukceson precipe antaŭ proleta publiko. *Zehrer (6732).*

SCIIGOJ EL GERMANIO

Metallaboristoj

en Berlino ekstrikis la 15. okt., ĉar laŭ decido de ŝtata arbitrulo en nova tarifo la ĝisnunaj salajroj estu reduktotaj je 6—8%. Kvalifika laboristo perlaboris laŭtarife 1,12 mk. (1 dol. = 4.20 mk.). Strikas pli ol 130 mil personoj, t. e. 9/10 el ĉiuj dungitoj. La situacio por la strikantaro estas tre malfavora, ĉar multaj fabrikoj pro manko de mendoj laboris nur dum 3 aŭ 4 tagoj semajne, krome la entreprenistaro estas decida nepre venki en tiu ĉi batalo por timigi la laboristaron en la tuta regno.

La socialdemokrataj gazetoj admonas la laboristaron esti unueca en tiu ĉi lukto k gardi la disciplinon. La komunistaj ekde la unua tago insultis k kalumniis la gvidistojn sindikatajn k provis strikigi laboristojn ankaŭ en aliaj partoj de Germanio.

"Kompreneble ankaŭ niaj partik-doj partoprenas la strikon", skribis la nacisocialista gazetaro. Nome la partio en Berlino konsistas grandparte el proletoj k tiuj ne longe demandis la partiinstancojn je ilia permeso. Post la ekstriko la loka grupo Berlina deklaris: Kiu strikrompas, estos eksigata! La organo de Hitler, kiu estas legata ĉefe de neproletoj, skribis kvazaŭ senkulpige: "Laŭ nia opinio la striko direktiĝas kontraŭ la Jang *(Young)*-plano."

Henriko Ford posedas muntejon ankaŭ en Berlino. Jam antaŭe li pagis al la tieaj laboristoj ĝis 2.30 mk. pohore k precize dum la ekstriko li altigis la salajrojn de siaj Berlinaj dungitoj, kiuj kompreneble ne kunstrikas. Tiun altigon ĝustatempan la burĝa gazetaro nomas provoko.

Regimenttagoj

nomiĝas ĉe ni renkontiĝoj de eksmilitistoj. Preskaŭ ĉiujare kunvenas multaj da ili en la iamaj garnizonoj, laŭdire por rememorigi la tagojn de komuna danĝero. Kutime ili alvenas sabaton posttagmeze k pasigas la vesperojn en restoracioj, en kiuj ili fortigas sin per alkoholaĵoj por la streĉoj de l' venonta tago. Dum tiu mateno iu "frontpastro" en preĝejo aŭ tombejo babilas multajn edifajn frazojn pri heroismo, amo al patrio k eterna vivo, nur ne pri la kvina ordono. Posttagmeze eminenta eksoficiro daŭrigas la laboron de l' pastro, bedaŭras, ke ne ĉiuj ekskamaradoj ĉeestas, certigas, ke germanaj soldatoj neniam malvenkis, asertas, ke dummilite subuloj k superuloj estis kvazaŭ fratoj k aludas, ke espereble tiaj tempoj reestos. Poste: "Germanio super ĉio" k ĝenerala sen-malutiligo de alkoholaĵoj. — Nur malmultaj laboristoj troviĝas inter la festantoj, ili konsistas plejparte el etburĝoj: komercistoj, metiuloj, oficistoj.

Literaturo pri la mondmilito

estis tre ŝatata dum la lastaj monatoj. Tra fenestro de librovendejo mi vidis 63 diversajn verkojn primilitajn. La plej multaj aŭtoroj estis germanoj, nur kelkaj libroj estis tradukitaj el franca k angla lingvoj. Multaj verkistoj ja klopodis montri ĉiujn abomen-

LA KLASBATALO TRA LA MONDO

El Latvio

Je 12. okt. okazis ĉe vilaĝo Spietini, proksime de la maldekstra bordo de l' rivero Daŭgava, inaŭguro de monumento por ekzekutitaj revoluciuloj, sur la loko, kie caraj ĝendarmoj k soldatoj dum revolucio de l' jaro 1905 pafmortigis 8 ĉasitajn revoluciulo-
La monon por la monumento kca in-
"Raina Klubs" (Biedrib); nerinta
aŭguron partoprenis proksimá ĵetas
organizoj kun siaj standardoj n Mur.
gitoj el la ĉefurbo Riga. go, kiu
Rizga, unu el la lokaj tiutempa daŭrigi
luci-gvidantoj, kiu sukcesis rif e mia
caraj ĝendarmoj, faris la inaŭ aliajn
paroladon. Estas la dua monun n ilia
la unuan, kaŝe starigitan mal tent-
post la ekzekuto, forprenis caraj ĝ 23).
darmoj post kelkaj horoj k dronigis en
la rivero. La observintoj ĉe l' ekzekuto rakontas, ke la ekzekutotoj kredis povi forkuri, interkonsentinte kun la pafontaj soldatoj, ke tiuj flankenpafu aŭ nur iomete vundu ilin. Sed la ĉeestantaj oficiroj ordonis alligi la ekzekutotojn al arboj, k kvankam laŭ interkonsento antaŭa kelkaj estis nur

---

aliaj tagoj de la semajno, konstante venadis homoj de aliaj distriktoj, de Kerntnerstrato k ankaŭ simple daŭrigante la vojon, de parto de Ringstrato, kiu etendiĝas kontraŭ la operejo aŭ kontraŭ la kafejo "Heinrichshof". Ili ne povis vidi la fipolicanojn kaŝitajn. Ili tute trankvile iradis k absolute nenion sciis pri tio, ke ie en la mallonga vojo ekzemple, malantaŭ Gete-monumento aŭ antaŭ la Ŝilerparketo ktp. estis kaŝitaj murdeavidaj fipolicistoj. Ili nenion sciis pri tio, ke kruela sorto destinis ilin al murdiĝo aŭ kripliĝo, k apenaŭ ili proksimiĝis al la murdista kaŝejo, jen subite alkuregis pafilarmitaj murdistoj k *sen antaŭa averto* pafadis senĉese en la homojn per *"dumdum"*-pafaĵoj (ne inventaĵo, sed protokole k en parlamentejo de socialdemokrata deputito Baŭer pruvita vero). Amaso da senkulpaj homaj estaĵoj ĝismorte trafite aŭ grave vundite ruliĝis en sia sango kun korpoj disformitaj k disŝiregitaj per la terura dissplitanta efiko de l' *dumdum*-pafaĵoj.

Kio okazis plue? La insida murdistaro, post plenumo de sia krimego, malaperis en sian kaŝejon. El la diversaj partoj de l' urbo, preterpasante la operejan kruciĝon, baldaŭ alvenis aliaj homoj. Ili vidis kuŝi meze en la strato mortajn aŭ sangantajn homojn k kiel en tiaj okazoj faras ĉiuj homoj en la tuta cetera mondo, ili proksimiĝis al la viktimoj parte pro scivolemo, parte pro helpema instinkto. La murdistaro en sia kaŝejo fiatendis k kiam la homoj estis sufiĉe proksimaj, jen subite denova murdista alkurego k *dumdum*-salvo en la homojn k denova sanga terura ruliĝo, stertoro de mortantoj k ĝemegado de kruele vunditaj. Tiu terura insidmortigado daŭris multajn horojn k por pliintensigi la buĉon, senĉese aŭtomobiloj, plenŝtopitaj je policaj murdistoj, trakuregis la Ringstraton k seninterrompe *dumdum*-pafadis al la trotuaroj mortigante k vundante senkulpulojn.

Por tutplena klarigo kaj kompreniĝo de la neesprimebla fia polica krimo mi devas diri, ke *la opereja kruciĝo je la tempo de tiuj fiagoj ne estis barita k la irado k trafiko tie dum la tuta tago ne malpermesita,* ĉar en tiu okazo la homoj memkompreneble estus reirintaj k trapasintaj Ringstraton en alia parto. La situacio ĉe la opereja kruciĝo por la trafiko k irado estis tute la sama kiel en ĉiuj aliaj tagoj dum la semajno. La homoj do tute senkulpe, sen eĉ plej eta provokado aŭ malbonfaro de sia flanko, rekte iris al sia morto.

En la sama fia maniero, sen antaŭa averto, sen baro de strato nek konigita malpermeso pri trafiko aŭ irado, la fipolico agis en multegaj aliaj lokoj.

(Daŭrigota.)

vundetitaj k sin ŝajnigis mortaj, ili ne evitis teruran morton: la oficiroj ordonis subakvigi-la kadavrojn en glacikovrita rivero Dagaŭva, k la ŝajnmortajn ekbaraktantojn mortigis nun la oficiroj mem, kiam ili ne volis subglaciiĝi. *Laborulo.*

Parlamentbalotoj en Finnlando

En la voĉdonado por la parlamento partoprenis 1 128 885 da personoj kontraŭ 949 533 ĉe antaŭaj balotoj. El 200 sidlokoj 134 estas akiritaj de la burĝoj (ili havis 118); socialdemokratoj havas nun 66 lokojn, antaŭe estis 59. Komunistoj havas nun neniun lokon (antaŭe 23[1]). Senlaboruloj estas nun 7414, en pasinta jaro estis je sama tempo 3133. *H. J. N. (13 071).*

El la proleta artmovado en Japanio

proleta artmovado en Japanio
...ni dekjaran memorriĉan histo-

---

[1]) ...stis komplete eliminitaj pro la reg... ...bitra diktatoreco. La balotoj staris ...a minaco de l' "Lappo"-faŝistoj, kiuj ...etaj ree marŝi al Helsinki, kiel en ...e ili ne per leĝaj rimedoj akirus la ...n. (Laŭ "M." — Red.)

rion, kiun ni povas dividi en jenajn periodojn: 1. Periodo de "Tanemakuhito" (La Semantoj) 1921—1923; 2. Periodo de "Bungei-Sensen" (Literatura fronto) k "Nihon Proletaria Bungei" (Jap. prol. literaturo), kiu poste nomiĝis "N. P. Geijucu" (Jap. prol. arto), de 1924—1927; 3. Periodo de skismiĝo, 1927—1928; 4. Periodo de NAPF (Nihon Artista Prol. Federacio), de 1928 ĝis nuntempo. La unua skismo en la movado okazis en junio 1927, la dua en novembro 1927, kiam komencis interbatali tri artistaj grupoj. Sed en marto 1928, en la uragano de registara subpremado al proletaro, du el ili unuiĝis sur marksisma bazo. La nova organizo batalas por defendi eldonadon de revoluciemaj literaturajoj k eldonas mem serion de japanaj prol. verkoj. Lastatempe ĝi entreprenas eldonon de "serio de laŭprofesiaj noveloj", invitante verkistojn ellabori novelojn pri diversaj industriaj fakoj, kiujn ĝi liveros je malalta prezo al la popolamasoj. En teatro ekzistas multaj preparaj grupoj, kiuj ankoraŭ ne povas memstare labori, tamen kelkaj prol. teatro-grupoj agadas jam per publikaj prezentoj; en la prezentoj de "Trunk-Gekijo" 70 ĝis 80% de l' rigardantoj estas laboristoj.

Laŭ "Scienco Proleta" (n-o 10), Tokio.

La faŝismo en Hispanio

Delonge maltrankviligas la loĝantaron de Hispanio iu d-ro *Albinana*, organizanto de faŝista partio en Hispanio. Laŭ siaj diroj li elpaŝas por trankviligi la landon. Li tion faras atakante per sia regimento gazetredaktejojn, ekzemple tiun de l' gazeto "Ni" *(Nostros)*. Ĉi tiu d-ro Albinana, kiu dum sia studotempo ne akiris famon, nun konatiĝas pro siaj politikaj malbonagoj, en kiuj li estas helpata de la registaro Berenger. Eble li kredas, ke Hispanio bezonas sian Musolini, kiel Italio. La proletaro, lacega je la sinsekvaj diktaturoj, respondos al tiuj intencoj. La loĝantaroj de Barcelono, Sabadell, Teraso ktp. nun estas atentegaj pri eventualaj estontaj atakoj de l' faŝistoj. Dum 7-jara periodo de subpremo, de silento k gazet-malaperigo la proletaro nutris k disvastigis siajn ideojn.

Jaume Folch (15 412), Sabadell.

...RA ESPERANTIO

KOMUNIKO DE LA DIREKCIO

En sia kunsido de 21. X. 30 la direkcianoj aŭskultis la tekston de diversaj leteroj de SAT-anoj k eĉ rezolucion de ĉefkunveno de Novjorkaj SAT-anoj, kiuj kondamnas la sintenon de CK de S.E.U. k ties decidojn en kunsido de 7. VIII. 30, k alvokas la Direkcion procesi kontraŭ ĉiuj koncernuloj kun la celo ilin eksigi plej rapide. Tiujn dokumentojn ni transdonis al la Kontrol-Komitato de SAT.

Per nia artikolo sur pĝ. 22 (n-o 315) ni jam sciigis, ke estas transdonita por esploro al la K. K. la originalteksto (de ni ricevita el du fontoj) de la Protokolo pri la kunsido de CK de S.E.U., en kiu estis faritaj skismigaj decidoj k kiu portas la subskribon de la Ĝen. Sekretario de S.E.U., Drezen. Al tiu Instanco ni liveris ankaŭ tutan aron da leteroj k dokumentoj el jaroj 1922—30 pri la "kazo Drezen". La K.K. havas tiel la eblon konstati, ke niaj diroj en la koncerna artikolo de n-o 310 estas tute fundamentitaj. Tiujn dokumentojn ni liveris post ricevo de skriba prohonora atesto de la tri K.K.-anoj, ke ili absolute sekretos la nomojn de niaj informantoj.

* * *

Estas decidite liveri la ĵus finpresitan p r o t o k o l a r o n p r i l a X. K o n g r e s o e n L o n d o n o *al la kongresaliĝintoj* **senpage**; *tamen, en la intereso de niaj sovetiaj K-doj, ni turnas nin al la koncernatoj kun la insista peto ke ili pagu la negrandan aĉetprezon por tiu broŝuro kun la destino, ke ni sendu por tiu libervola pago la broŝuron al iu sovetiano. Ĉu konsentite?*

* * *

S o v e t i a n o j bonvolu noti, ke diversaj SAT-amikoj estas pretaj **prunti** *monon al vi por aboni al "S-ulo" aŭ "LNE". Tiaj K-doj, kiuj promesos nepre repagi la sumon pruntitan tuj kiam la monrilatoj ree normaliĝos, skribu pri tio al la Sidejo de l' Plenum-Komitato de SAT, 23, rue Boyer, Paris XX.*

* * *

Malgraŭ la fortaj insid-atakoj kontraŭ nia Asocio, ĉi tiu daŭrigas n e d e v o j i g e b l e plej aktive sian pozitivan laboradon. Dank' al subteno de lojalaj SAT-anoj ni povos eĉ i n t e n s e daŭrigi la e l d o n - a g a d o n. Post ĵusa aperigo de l' 11-a volumo de "Biblioteko de Sennaciulo" (Poemo de l' Plugisto) ni transdonis al la presisto manuskripton por proks. 120-paĝa duobla volumeto de l' "Biblioteko": traduko el T o l s t o j. Plie ni notis kun aprobo la sciigojn de K-do Lanti pri liaj aktualaj klopodoj prepari la duan eldonon de l' P l e n a V o r t a r o, kiu estas planita t r i v o l u m a por, konformiĝante al la financa povo de prolet-esperantistoj, ebligi a p a r t e aĉeti la de ĉiuj nepre bezonatan 1-an volumon: K o m u n l i n g v a P a r t o. La 2-a enhavos la T e k n i k a n P a r t o n, kiu estos multe pli ampleksa k kompleta ol en la unua eldono, k la 3-a estos g e o g r a f i - h i s t o r i a; super ĉi tiu lasta parto jam laboras diversaj kompetentulој-SAT-anoj.

Ke ĉiu sciu ĝuste taksi la celadojn de SAT k subtenu siaparte nian agadon per fortigo k firmigo de l' organizo, per oferemo k laboremo, per baro al ĉiuj disigaj intrigoj. Malgraŭ reteno de nia mono en Moskvo; malgraŭ la fakto, ke ĝi estas dume uzata por subfosi nian agadon per disvastigo de malverajoj, ni tamen staras firme k estas optimistaj pri la estonto de nia Asocio. Ĝi ja estas bazita sur ĝustaj principoj k iras laŭ la sole irebla vojo. Ni konsilas al ĉiuj lojalaj SAT-anoj, ke ili organiziĝu gvardie en ĉiu urbo por rebati al la detruaj klopodoj de la subfosantoj.

EL NIAJ LETEROJ

. . . Ni ĉiuj scias, kiel forta estas la malamo inter la diversaj laboristaj partioj, ni scias, ke ili interbatalas reciproke per preskaŭ ĉiuj rimedoj, k dume ili forgesas, ke la laborista klaso nur havas *unu* malamikon, la kapitalismon. Por ke la SAT-anaro ne faru la saman eraron kiel la politikaj partioj, sport- k kelkaj kulturorganizoj (inter ili la germanaj lab. esperantistoj), ni ĉiuj devas agi. Ĉiu malkaŝe k honeste diru sian opinion: Nia asocio povas nur profiti per tio.

Ĉu laboristoj malsampolitikaj povas labori kune? Jes, ili povas, se ili volas! Ĉiu cedu iomete flankenŝovante ŝian particelon, k pripensu, ke alia ankaŭ havas politikan konvinkon, k ke ĉiuj laboristoj klaskonsciaj havas la saman celon: liberigo de l' laboristaro el jugo de kapitalismo. Estas certe, ke diversaj opinioj kelkfoje ekinterbatalas, sed la kamaradeco ĉiam venkas, se la Gek-doj havas la sinceran volon kunlabori. SAT ja montris k ankaŭ montros, ke la kunlaboro de malsampartianoj estas ebla. Ili ja laboras pro la sama celo! ——— *10 564.*

*

... K-do Lanti E. Mi laboras nun kiel instruisto de desegnado en la lernejo de l' fabriklernantaro ĉe Stalingrada metalindustria fabriko "Ruĝa Oktobro". Mi interparolis kun administracio k kun laborista komitato de l' fabriko, k rezulte de l' interparoloj estas tiu anonco[1], kiun mi jus sendas al vi. Mi tre petas vin presigi sur pĝ. de "S-ulo" tiun anoncon por ke ni povu efektivigi projektotan organizadon de sennacieca labor-esp-ista kolonio ĉe Stalingradaj fabrikoj. Ĉi lastaj ja *bezonas multajn centojn* da kvalifikitaj laboristoj, k ni SAT-anoj bezonas sennaciecan esp-istan kolonion, kiu estas efektivigebla en St. Mi ne dubas, ke vi plene komprenas la gravon por SAT-movado de tiu afero k tial nepre iros renkonte al nia ideo. Abonigu al nia fabriko "S-ulo"n; ĝian koston k tiun de l' anoncoj ni alsendos tuj, kiam translimigo de mono estos ebla. Kun kamaradeca saluto *A. Sajapin* (2985).

Alvoko por defendo de la unueco en SAT

Ni honestaj SAT-anoj de Crimmitschau, kiuj ni jus travivis la abomenindajn sekvojn de la skismo en la G.L.E.-movado, kun profunda bedaŭro konstatas la samajn celojn en SAT.

Ge-SAT-anoj tutmondaj! Ĉu vi toleros, ke la fiera, per nepriskribeblaj penoj kreita konstruo de nia espunuecorganizo proleta estu subfosata de nerespondemaj egoistoj? — Ne! tio ne povas esti via volo. Do! kontraŭbatalu ĉiujn klopodojn, kiuj povas endanĝerigi la unuecon en SAT. Malakceptu kun ni ĉian skismon, de kie ajn ĝi venu. Postulu kun ni senrestan plenumon de paragrafo 1-a (2-a parto) de nia Statuto. Agu laŭ la devizo de K. Marks: Proletoj tutmondaj unuiĝu! Pruvu al la aliaj laboristaj organizoj, ke tio estas efektivigebla, se ekzistas fera volo por tio. Vivu la unueco en SAT!

SAT-grupo Crimmitschau (Germanio), 4406, 3860, 16803, 16802, 5855, 16801, 16814.

[1] Vd. pĝ. 48.

FOR LA PARAZITEMO!

Kvinfoje depost la kongreso en Londono mi ricevis vizitojn de kongresintoj (ĉiuj el la sama lando, sed mi ne nomu ĝin). Ili alvenas senaverte k nepetate. Ili alvenas senmone k sen iu celo, escepte resti dum unu aŭ du aŭ pli da semajnoj. Mi estas laboristo, nuntempe mi registriĝis senlabora (k pro tio mi ne povis ĉeesti la kongreson, kvankam mi aliĝis en januaro). Do, gastigi nedifinitan nombron da viroj, kiuj alvenas senantaŭaverte k dum nedifinita tempo, estas ĝena tasko. Antaŭ jaro mi, en la samaj kondiĉoj, devis prizorgi tri SAT-anojn, kiuj alvenis jus antaŭ enlitiĝo. Unu vizitinto eĉ ofendiĝis, ĉar kiam li foriris, mi ne donis al li iom da mono! (Kompreneble ĉiuj, pri kiuj mi parolas, gastiĝas senpage)[1].

Nu, jen la afero. Mi scias, ke laŭ paragrafo 34 (rubriko Servoj) en la Statuto mi rajtas ne atenti tiun, kiu ne konformiĝas al nia Statuto k "postulas elspezojn je la kosto de la peranto". La rezulto el tio estas, ke niaurbaj SAT-anoj intencas skribi al Lajpcig por peti, ke iliaj nomoj k adresoj *nepre* ne plu presiĝu en estontaj Jarlibroj. Kion vi konsilas? Ĉu ne alvenis la tempo forte kontraŭi la parazitemon enŝteliĝantan en la SAT-vicoj? *Ekspluatito.*

[1] Iu volis resti 3 monatojn en mia hejmo (senpage kompreneble) por studi la *anglan* lingvon.

Peresperanta vojaĝo de Viena tramisto al Stokholmo

Ni resumas ĉi sube longan raporton de Viena tramisto k SAT-ano pri lia libertempa vojaĝo per interŝanĝo al Svedio, konsentante kun la aŭtoro pri la utilo de tiaj peresp-aj interŝanĝvizitoj. — Red.

Bedaŭrinde pro la malbona financa situacio de la Vienaj K-doj tramistoj, la valutaj cirkonstancoj en Aŭstrio, mia propono organizi libertempan interŝanĝon inter Vienaj k Stokholmaj tramistoj ne estis efektivigebla. Tamen almenaŭ la subskribinto kun sia K-do efektivigis tian interŝanĝon dum sia forpermeso, garantiante reciproke senpagan loĝejon, manĝajon por 2 semajnoj k libertempon samtempan. La 12-an de julio mi forveturis de Vieno al Stokholmo, la unuan fojon kiel espisto. Post dutaga restado ĉe konatoj en Berlino mi alvenis Malmö-on, kie min atendis proks. 20 K-doj tramistoj uniforme vestitaj. Tro rapide pasis la tiea restado en frata rondo. En Stokholmo. alian tagon, atendis min same multaj K-doj tramistoj, k ankaŭ K-doj Johansson k Eriksson, longjaraj esp. pioniroj en Svedio. Grupbildo k artikolo pri Vienaj tramistoj aperis sekvantan tagon en du gravaj gazetoj. Dum la du semajnoj, kiujn mi pasigis en Sundbiyberg-Stokholmo k ĉirkaŭo, mi konatiĝis kun multaj tramistoj, kies daŭra gasto mi estis. Ili invitis min al peraŭtomobila vojaĝo en k ekster la urbo aŭ motorboatveturo. Kelkfoje mi ankaŭ vizitis la esp. kunvenojn, kie mi parolis pri la vivo de l' Vienaj tramistoj ktp. Same kiel en Malmö mi ricevis de la tramdirekcio en Stokholmo senpagan bileton por la daŭro de mia restado. Akompanate ĉiam de multaj K-doj, mi povis bone studi la vivkondiĉojn de l' svedaj K-doj tramistoj. Preskaŭ ĉiuj posedas grandan loĝejon lukse meblitan kun banĉambro k telefono. 200 aŭtomobil- k 600 motorboat-posedantoj estas inter ili.

Neforgeseblajn tagojn mi dankas al esp-o k al mia sveda amiko A. Ŝil *(Schyll)*, kiu faris ĉion eblan por bone gastigi min. Fine forveturante de Stokholmo mi sentis, ke mi forlasas paradizan landon k atingos baldaŭ la inferon de Eŭropo, kie degenerinta burĝaro mortigas laboristojn k jetas senkulpajn infanojn en la riveron Mur. Multon mi profitis el la vojaĝo, kiu precipe donis al mi la forton daŭrigi la varbadon por nia lingvo. Se mia vojaĝo eble instigos ankaŭ aliajn K-dojn interŝanĝe viziti sin dum ilia libertempo, mi estus treege kontentigita. *K. Wiedermann,*
konduktoro ĉe la Viena tramvojo (6723).

RADIO — LENINGRADO

Dum novembro okazos disaŭdigoj de l' Leningrada Stacio (ondlongo 1000 m.) je 2., 9., 12., 19., 22., 29., de 22.05 ĝis 22.30 h. laŭ MET. La 9-an de nov. la disaŭdigo estas dediĉota al 13. datreveno de Okt. revolucio. *G. T. (1473).*

TRA LA MOVADO ◆

KRONIKO

BRITIO. Komenciĝis kurso en *New Malden* (26. 9.). SAT-ano 16164 instruas laŭ "Petro". 8 lernantoj. Ĉiuvendrede, je 20-a horo, en Stanley Av. 35. — *NEDERLANDO.* La klopodoj en *Amsterdamo* enpenetri la laboristaron pli k pli fortiĝas, la sukcesoj estas montrataj per la nombro da enskribitaj lernantoj por la nunaj vintraj kursoj. La distrikto Amsterdamo enskribis la 500-an lernanton. Fondiĝis en sama urbo kanthoro miksita, nomata lab. kantgrupo "La voĉo". Kunvenoj dimanĉe matene en "Oost Indie", Middenweg 26 o. Nombro da ĝisnunaj anoj: 25. Direktanto: K-do Meyer Smeen, sekr-ino C. v. d. Meulen (A'dam-W.).

ĈE LA NEŬTRALULOJ

La 4-an Pollandan esp. kongreson en Lodz (20./21. sept.) partoprenis proks. 300 personoj. Oni pridiskutis la preparlaborojn por la Univ. Kongreso de Esp. en Krakovo (1931) k inaŭguris solene memortabulon ĉe angulo de strato Zamenhof.

*

Je 5. 10. okazis jarkunveno de Rejnland-Vestfalia Esp. Ligo en Düsseldorf kun 150 partoprenantoj el 20 urboj. Krome ĉe-

Korekto. En la raporto pri "Svedaj elektoj" (aperinta en n-o 314, p. 10) necesas fari jenan korekton: Komunistoj (anoj de Komintern) ricevis 6 mandatojn, komunistoj (eksiĝintaj el Komintern) 3. — *D. G. (15 030).*

estis nederl. esp-istoj. En la pasinta jaro novaliĝis al la Ligo 6 grupoj. Köln restas sidejo.

*

Dank' al grandskale organizita reklamo de Esp. Turista Komisiono per disvastigo de esp-lingvaj prospektoj en Estonio, proksimume 1200 estonoj vizitis somere Svedion k speciale la Stokholman ekspozicion; preskaŭ ĉiuj venis pere de supre citita komisiono, kiu ankaŭ aranĝis sukcesplenan propagandvojaĝon de l' hindo *Lakŝm. Sinha* tra Estonio dum sept. k oktobro, kie li parolis antaŭ plenplenaj salonoj. En novembro li iros al Latvio.

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

N. Kubenskij, Mikaelo. Biblioteko de soveta P-T-T-isto. Eld. C.O.E.L., Moskvo 1930. Kun antaŭparolo de Tumaŝev. 24 pĝ. Form. 11×15½. Prezo: 12 kop. Havebla ĉe R. Lerchner, Colmstrasse 1, Leipzig.

La rakonteto celas elmontri la diferencon inter la malnova cartempa poŝtisto k la nova postrevolucia PTT-isto en USSR. La antaŭparolo estas proporcie multe tro longa por tia mallonga rakonteto, preskaŭ tiel longa kiel la rakonto mem! Ĉi tiu estas presita en rusa k esp. lingvoj. Estas diversaj eraroj, pri kiuj oni ne sciâs, ĉu ili estas gramatikaj aŭ presaj. Aliaj estas evidente preseraroj, kiuj troas.

S. Krijijanovski, Kiel ni konstruas socialismon. Trad. S. Isajev. Eld. CK. SEU, Moskvo. 1930. Prezo: 5 kop. 13 pĝ. Form. 11×14½. Sen kovrilo.

Agiteca broŝureto pri la plenumo de l' "kvinjara plano" sub gvido de Lenina partio, kiu "sukcese forigas ĉiujn barojn, kuntiras siajn vicojn eksigante for de sia vojo ĉiujn hezitantojn k dubantojn".

Esperanto-bretona vortareto. Roparz Hemon. Internacia Kelta Biblioteko n-o 2. "Gwalarn". *Brest.* 1930. Form. 13×19. 32 pĝ. Prezo (afrankite): 0,75 svis. frk.

La libreto enhavas la ĉefajn radikojn de l' esp. vortaro k enkonduke mallongan gramatikon por bretonlingvanoj. Kial enkonduki la vorton "marono", dum ekzistas "kaŝtano"?

A. Tomov, Religio — filozofia vivkoncepto de Petro Danov. Eld. "Nova Kulturo", Burgas (Bulg.). 27 pĝ. Form. 12×20. Prezo nemontrita. Klarigo pri la ideologio de l' sekto "Universala Blanka Frataro", kiu estas "malproksima de la areno de l' akraj sociaj batalој".

Primer de Maig. La Festa Internacional del Treball. *J. Jókai.* Eld. Joventut Republicana Federal. Sabadell. 1930. Dekdupaĝa katalunlingva propagandilo por la 1-a de majo, kun trafa alvoko por lernado de esperanto.

Luise Otto, Vorbeugen nicht abtreiben (Antaŭmalhelpi, ne abortigi). 71 pĝ. 12×18 cm. Prezo: 0,80 mk. g. Desegnoj de F. Petters. Eld.: W. Pfannkuch & Co., Grosse Münzstr. 3, *Magdeburg.*

Germanlingva konsililo por geedzoj k geedziĝontoj. Populare verkita.

Victor Serge, L'An I de la Révolution Russe (La Jaro I de l' Rusa Revolucio). La komencoj de l' diktatoreco de l' Proletaro (1917/18). Form. 14×19 cm. 472 pĝ. Prezo: 20 fr. Franclingva. Eld. Librairie du Travail, 17 rue de Sambre & Meuse, Paris (10).

La aperon de tiu ĉi verko, same kiel de la sekvantaj sam-eldonejaj broŝuroj, rifuzis anonci la ĝenerala k oficiala ĵurnalo de l' librovendado en Francio.

MEMORNOTO

Represis el "S-ulo":

Orenburga Komuno, 13. 9., El Bulgario (fonto ne menciita!).

Priesper. artik. k notojn enhavis:

Signalen, Stokh., 16. 10., *The New Dawn,* Manĉestro, 27. 9., *Leipz. Volkszeitg.,* Leipzig, 10. 10., *Der prol. Atheist,* Dresden, 1. 10. (lerta propag. artik.), *Les Primaires,* Issy-les-Moul., okt., *Bulletin de la Typogr. Unitaires,* Paris, sept./okt., *Le Prolétaire* (konstrusind.), Paris, okt., *Le Réveil Ouvrier,* Nancy, 15. 10., *Le Cri du Peuple,* Paris, 22. 10., *El Socialista,* Las Palmas, 9. 10., *ITF-Bulteno,* Amsterd., okt. (rubr.).

NIA POŜTO

11 297. — Loko mankas; manuskripto sendita al la Admin., kiu esploros la aferon.

R. Sch. 14 359. — Loko mankas nuntempe, por rekomenci la diskuton pri tiu temo.

10 522. — Event. organizajn notojn de la Sekcio ni kompreneble akceptas.

KORESPONDADO

BULGARIO

Ĉiuj Gek-doj ne ricevintaj resp. el Plovdiv de jenaj K-doj: Stojan Todorov, str. Mitropolit Panaret 40; Milan Krotev, ul. Volga klon 3, Nr. 5, bonvolu reskribi k redoni siajn adr., ĉar la L estas forprenitaj de la polico dum nia aresto. — K-do Todor Sofroniev, str. Mitropolit Panaret, 42 *Plovdiv,* kĉl, pri ĉ. temoj.

FINNLANDO

K-do Vilho Ruohonen, Sirkusk. 3 B. 27, *Helsinki,* kĉl, PI, PM, bfl. Unufoja resp. gar.

FRANCIO

K-do A. Drain, 27 rue de Vesle, *Reims,* kun ambaŭseksaj junkomunistoj ĉl, pri ĉ. temoj.

GERMANIO

K-do Herbert Schädlich, Talstr. 22, *Rotschau b. Reichenbach/Vogtl.,* kĉl, L, PK. Resp. garantiata. Veturontojn al la olimpio en Vieno mi ĉefe salutas.

K-do Walter Petzold, Talstr. 22, *Rotschau b. Reichenbach/Vogtl.,* kĉl, pri ĉ. temoj, por perfektigi sin, L, PK. Certe resp., skribu multnombre!

— Fiŝbredanta (amatoroj) unuiĝo koresp. kun samaj grupoj k individuoj kĉl, L, PK. Adr.: I. Höcky, Lessingstr. 28, *Ludwigshafen/Rh.*

K-do Hans Rettig, Essener Str. 58, *Buer i. Westf.,* kĉl, pri ĉ. temoj. Resp. garantiata.

HINDO-ĈINIO

— Ĝis januaro 1931 la adreso de l' mondvojaĝanto perbicikla, SAT-K-do Peraire estas: *Saignon,* Poste restante.

NEDERLANDO

K-do A. Lopes Dias, Afrikanerpl. 38/II, *Amsterdam,* kĉl, pri ĉ. temoj, PI.

POLIO

— 10 Gek-doj koresp. kĉl, pri ĉ. temoj. Resp. garantiata. Adr.: Henriko Goldŝtajn, str. Pomorska, 7, *Lodz.*

SOVETIO

— 20 Gek-doj (studentoj, elektristoj) korespondas kĉl, pri ĉ. temoj, L, PI, PM, gaz., ĵurn. Adr.: *Odessa,* ul. Komsomolskaja 34, Elektroteĥnikumo, "Kruĵok Esperanto" al A. Ŝkolenko.

SVEDIO

— Malgranda studrondo koresp. kĉl, pri ĉ. temoj, L, PI, PM, bfl, ktp. Adr.: "La Studrondo", Poŝtkesto, 789, *Stokholmo, I.*

Jenaj org. koresp. kĉl.: junkom-istoj, turista, IRH-ĉeloj, rondeto de ĵus komencintoj, kol. k individue. Menciu aĝon, temon k profesion, L, PI, bfl, aĵojn. Sendu salutleterojn al XIII. datreveno de Okt. Revol. Neniu timu silenton. Certe resp. Adr.: E. Melnik (12 874), Pokrovka 31, obŝĉeĵitie, *Moskvo.*

AVERTO!

Mi avertas pri Wijnand Schoeman (Ŝuman), loĝinta en Eindhoven k Enschede (Nederl.), kiu nun verŝajne migras en Germanio. Li nomas sin SAT-ano k havas membrokarton de Kompartio k RH. Li trompis ĉi tieajn K-dojn k estas nefidinda.

Lab. Esp. Grupo (Enschede).

Tre grave por SAT-anoj!

Diversnaciaj geesp-istoj-senlaboruloj! Ni — Stalingradaj esp-istoj povas helpi al vi trovi k ricevi laboron en Stalingr. fabrikoj, se vi estas perfekte kvalifikitaj *metalindustriaj laboristoj.* Sciado de rusa lingvo por tio tute ne necesas. Ĉiu alilanda K-do, kiu simpatias al Sovetio, povas ricevi laboron ĉe ni k transloĝiĝi al ni. Laborpagon k loĝejon ni garantias. Detaloj per korespondo. Ŝtalfandistoj, lamenistoj, ŝtaltornistoj, ŝaftotornistoj, forĝistoj k ĉiuj al. K-doj, kiuj deziras labori *ĉe ni* k *kun ni,* skribu tuj viajn mallongajn aŭtobiografiojn k sendu al ni laŭ adreso: Sovetio, *Stalingrad,* fabriko "Ruĝa Oktobro", K-do *Sajapin* A. Skribu nepre esp.-lingve. (2985).

FRANCIO. Al junuloj el ĉiuj landoj!

Mi deziras artikolojn pri via socia vivo, kiujn mi presigos. Respondo garantiata. Sendu al K-do Aubry Louis, 1 rue Martineau-des-Chesney Auxerre (Yonne).

ENHAVO

Presejo: Peuvag, Druckerei-Filiale Leipzig (Germanio)